

Aprilski dani u oslobodilačkom ratu na moru

Kap. freg. Anđelko Kalpić, Split

Poljska je kapitulirala za 35 dana, Danska za 3, Holandija za 5, Belgija za 18, Francuska za 42 dana. Martovski događaji u Jugoslaviji pobrkali su računicu Hitlera. Narodi Jugoslavije prihvatili su pravedan, oslobodilački rat protiv zavojevačkih armija fašističkih sila. Hitler je naredio da se plan »Barbarosa« (napad na SSSR) odloži za četiri sedmice zbog operacija na Balkanu. Sa svih strana, osim iz pravca Grčke, nahrupile su nadmoćne snage osvajača i uz pomoć izdajica, kvisinga i kapitulanstva buržoazije i njene armije, Jugoslavija je pregažena za 12 dana.

U hiljadugodišnjoj borbi za opstanak na ovim obalama naši narodi su gotovo neprekidno bili izloženi nasrtajima raznih osvajača, koji su uvijek po pravilu bili nadmoćni, ali nikada nisu doživjeli tako brz poraz, unatoč raspoloženju naroda da se bori za slobodu. Bio je to ispit pred historijom i to definitivni ispit, koji je u praksi dokazao da Jugoslavija, kao kapitalistička i monarhistička država, nije sposobna za život. Aprilski slom je značio kapitulaciju Kraljevine Jugoslavije, ali ne i naroda ove zemlje.

Noće, svijetlije aprilske dane na ovim obalama, poslije tmurnih i krvavih iz 1941. nagovijestili su, 17. aprila 1941. godine, poručnici bojnog broda Milan Spasić i Sergej Mašera. Toga dana u Tivatskom zaljevu odjeknula je snažna eksplozija. Razarač »Zagreb« s dvojicom patriota odletio je u zrak. Oni su žrtvovali svoje živote i onemogućili da ratni brod padne u ruke neprijatelja . . .

Poziv Centralnog komiteta KPJ i druga Tita na ustanak čuli su i ribari i mornari duž našeg Jadrana. S pozivom u ruci odlaze na Dinaru, Biokovo. Osnivaju jedinice. Započinju prvi napadi na brodove i garnizone u primorju . . .

Nailaze novi aprilski dani u kojima ima riječ oslobodilački rat protiv iste osvajačke mašine. (Na području Jugoslavije bilo je 1941. godine oko 30 okupatorskih i kvasilniških divizija, a 1942. i 1943. 50 divizija sa preko 800.000 vojnika).

U aprilu 1942. godine 14 boraca iz bataljona »Josip Jurčević« prebacuju se iz Biokova na Pelješac. Izvršili su napad na žandarmerijsku i finansijsku kasarnu u Crkvičama. Bio je to prvi desant izvršen u toku narodnooslobodilačke borbe na moru. Samo par dana kasnije onemogućena je okupatoru plovidba Neretvom.

Talijani su preko Metkovića i Ploča izvlačili boksitnu rudaču iz Hercegovine. Noću od 4. na 5. maja 1942. godine borci Južnodalmatinske čete potapljaju dva glibodera i blokiraju izlaz iz luke. Nijemci su zabrinuti zbog ovih događaja. Namjeravaju da upute u to područje radnu snagu organizacije »Tot« da se što prije očisti prolaz. Međutim, Talijani odbijaju ovakvu suradnju svojih saveznika i sami pristupaju akciji čišćenja.

Sve više i više su se formirale nove čete i brigade da pruže dostojan otpor zavojevaču u borbi za slobodu

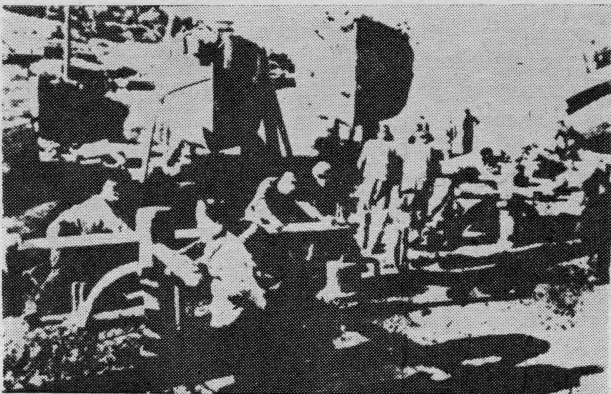
Slijedile su nove akcije. Zarobljen je i potopljen parobrod »Ika« (»Vis«), zarobljen motorni jedrenjak »Mira« . . .

Kroz ove akcije stvoreno je jezgro za stvaranje nove Ratne mornarice. U septembru 1942. godine osniva se Prvi mornarički odred. Brodovi »Partizan« i »Pionir« prvi viju novu ratnu zastavu sa crvenom petokrakom zvijezdom, pod kojom će do potpunog oslobodenja naše zemlje sve veći broj brodova učestvovati u borbi za slobodu Jadrana.

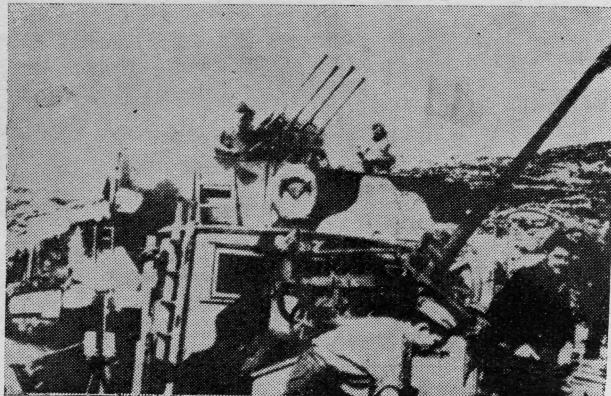
U aprilu 1943. godine napadnut je kod rta Sućuraj konvoj od 7 do 9 motornih jedrenjaka, u pratnji naoružanog broda. Napad je izvršio ribarski leut. U ovoj drskoj akciji Talijani su izgubili motorni jedrenjak »Africano«. Partizani su zarobili jedrenjak i iskerkali s njega teret.

Brodovi »Partizan« i »Pionir« zarobili su tri jedrenjaka prilikom napada na talijanski konvoj, praćen ratnim brodom. Do kapitulacije Italije napadnuto je 80, a zarobljeno 32 broda. Sve je više naoružanih brodova pod komandom Ratne mornarice NOVJ . . .

U aprilu 1944. godine s otoka Visa, tada glavne baze naše mornarice, izvršeni su desantni prepadi na Mljet i Korčulu (od 19. do 26. aprila 1944. godine). U ovoj akciji učestvovalo je 74 broda razne veličine. Oni su prebacili s Visa borce XXVI. divizije, uz pratnju naoružanih brodova »Kornat«, »Enave«, »Jadran«, »Topčider«, »Napredak« i drugih. U smionom jurišu na utvrđene položaje Njemaca na Mljetu i Korčuli, postignuti su izvanredni rezultati. Oko 400 Njemaca je ubijeno, a 459 zarobljeno. Zaplijenjene su

Popravljali su brodove i na improviziranim brodogradilištima

Od zarobljenih neprijateljskih brodova osnivali su oružane pomorske jedinice

velike količine topova i lakog naoružanja, municije i sprema. Izvanredan uspjeh ove operacije ostavio je snažan utisak na Savezničku komandu Bliskog Istoka, general Vilson uputio je maršalu Titu tim povodom slijedeću depešu:

»Mnogo cijenim rad Vaše vojske u napadu na Mljet i Korčulu. Bio bih Vam zahvalan ako izručite komandirima i borcima moje čestitke za njihovu uspješnu borbu«.

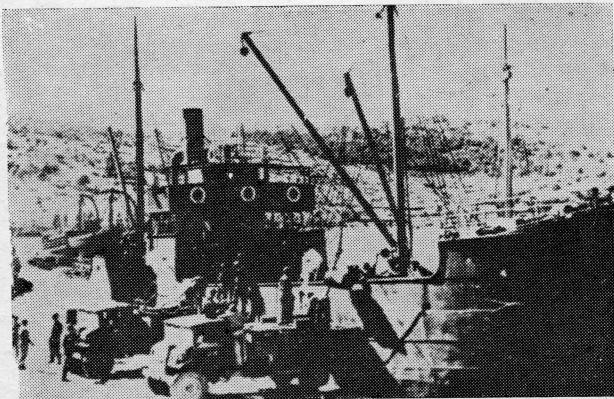
Slijedili su novi desanti na Šoltu i Brač, da bi krajem ljeta bio oslobođen čitav teritorij Srednje Dalmacije i južnodalmatinskih otoka . . .

Aprila 1945. godine vrijeme je završnih operacija Jugoslavenske mornarice za oslobođenje Hrvatskog Primorja i Istre. U sadejstvu sa snagama 4 armije, IX i XXVI divizije, Kvarnerski odred mornaričke pješadije i Kvarnerski pomorski sastav izvršavaju taj zadatak neobično brzim i uspješnim naletima. Do 5. aprila oslobođen je Pag, zatim Rab i Krk, a već 21. aprila Cres i Lošinj. Na redu je Istra. 24. aprila preko minske polja prebacuju se i iskrcavaju jedinice mornaričke pješadije na obalu Istre. Jedinice IX divizije izbijaju 30. aprila uveče na prilaze gradu Trstu. Sutradan se sjedinjuju na Trgu jedinstva sa borcima XX divizije i IX korpusa. Par dana kasnije, kao prvi saveznički brod, u oslobođeni Trst uplovljava naoružani brod sa crvenom petokrakom »PC 8« . . .

Koliko simbolike i stvarnog sadržaja ima u ovim aprilskim danima narodnooslobodilačkog rata. Aprilski rat 1941. godine zbrisao je sa spiska država Kraljevinu Jugoslaviju za 12 dana, kao tvorevinu jedne opće političke krize, stvorene i podržavane protiv volje i interesa naroda, krize koja se mogla razriješiti samo revolucionarnim putem. Kroz ustanak i oslobodilačku borbu naši su narodi Titovom strategijom do koljena porazili iste osvajačke armije koje su okupirale Jugoslaviju 1941. godine. Tako je bilo na svim područjima Jugoslavije, pa i na našem moru.

Iz aprila u april, iz godine u godinu, kroz četverogodišnji rat i revoluciju, rasla je i izrasla velika pobjeda naših naroda — Federativna Narodna Republika Jugoslavija.

Politički i vojni autoriteti priznaju da je aprilski rat 1941. godine znatno utjecao na početak i tok operacija protiv SSSR-a i time pridonio porazu Njemaca pod Moskvom. Ono što se kasnije odigralo u Jugoslaviji bilo je od prvorazrednog značaja za opći tok borbe protiv fašizma i pobjedu slobodoljubivih naroda svijeta.

I snabdijevanje je postepeno ali solidno organizirano kako za brodove tako i za pomorsku pješadiju

Obalske pomorske straže izvršile su dostojno svoju dužnost u izvidanju i napadanju na neprijatelja